

Žuvinto tvenkinys vėl taps ežeru

2009.06.26 19:12

Žuvinto biosferos rezervate pradėtas įgyvendinti Europos Sąjungos LIFE+ programos finansuojamas projektas atkurti Amalvo ir Žuvinto pelkių hidrologinį režimą. Jo vertė - 1 mln. 600 tūkst. eurų. Projektą planuojama baigti vykdyti iki 2012 metų.

Kam rezervatui prireikė tokio projekto ir kas bus daroma jo įgyvendinimo laikotarpiu, kalbamės su Žuvinto biosferos rezervato direktoriumi Arūnu Pranaičiu.

- Kokia dabar padėtis pelkėse?

- Projektą dėl Amalvo ir Žuvinto pelkių hidrologinio režimo atkūrimo vykdome kartu su Gamtos paveldo fondu, Marijampolės savivaldybe ir Marijampolės miškų urėdija, nes didžioji dalis atkuriamų pelkių yra rezervato dalyje, patenkančioje į Marijampolės savivaldybės teritoriją.

Kadaise su Žuvinto pelkynais lygintos Amalvo pelkės likimas nepavydėtinas. Sovietmečiu nusiausinta pusketvirto šimto hektarų aukštapelkės, ją supantys žemapelkynai paversti pievomis ir ariamais laukais. Pelkės ir Amalvo ežero gamtos vertybėms tokie pokyčiai buvo tragiški, ūkiui jie taip pat neatnešė naudos.

Planuoti kasti aukštapelkės durpynai liko nepalieti - jie kelis kartus nusiaubti gaisrų. O durpynuose pievos ilginiui nuskurdo, ariami plotai užpelkėjo. Ir tie nykimo procesai vis spartėja.

Amalvo pelkė, kaip ir Žuvintas, yra Europos saugomų teritorijų tinklo „Natura 2000“ dalis.

● Projekto vykdymo metu numatyta atkurti Amalvo ir Žuvinto pelkių hidrologinį režimą. Kas bus daroma konkrečiai?

- Amalvo aukštapelkėje (Marijampolės savivaldybė) bus užtventki melioracijos kanalai, vykdomi medynų kirtimai, - sieksime atkurti tipišką pelkės augaliją ir vandens režimą.

Norint nuo sunykimo išsaugoti pelkę supančias melioruotas durpingas pievas, reikės žiemos polderį rekonstruoti į vasaros. Taip pat bus rekonstruojamas Amalvo ežero vandens lygio reguliatorius. Šiuos darbus atliks projekto partneriai.

Nemažai darbų bus ir Alytaus apskrities teritorijoje, atkuriant Žuvinto pelkės ir ežero vandens režimą. Žuvinto aukštapelkėje taip pat yra veikiančių melioracijos kanalų. Ne visai aišku, kada jie iškasti, - seniausiuose mūsų turimuose dvidešimtojo amžiaus pradžios žemėlapiuose jie jau pažymėti.

Dabar kanalai užslinkę, pakraščiai apaugę pušynu. Tačiau pavasarį jais nuteka polaidžio vanduo, o tai spartina pelkės džiūvimą. Bene ilgiausias kanalas - maždaug 4 kilometrų - driekiasi nuo

aukštapelkės apsupto Polymo ežerėlio Kiaulyčios upelio link. Kiti kanalai yra gerokai trumpesni.

- Ar Žuvinto vandens telkinys vėl gali tapti ežeru?

- Mums visiems puikiai žinomas Žuvintas jau daugiau nei ketvirtį amžiaus iš tikrųjų yra ne ežeras, o tik patvenktas vandens telkinys. Kaip, tarkime, Dusia, Simnas ar Metelys. Jie visi patvenkti, ir nuo valdytojų valios priklauso, koks vandens lygio režimas bus taikomas.

Dirbtinis vandens reguliavimas niekaip nesiderina su gamtinio rezervato statusu. Visa reguliavimo sistema statyta aštuntajame dešimtmetyje, buvo sugalvota ne tiek Žuvinto vandens būklei pagerinti, kiek vandens tiekimui besivystančiam Kapsukui (dabar Marijampolė) vasarą užtikrinti.

Žuvintui patvenkimas neatnešė naudos, tik paspartino ežero apaugimą ir dumbliųjimą. Mat ežero vandens svyravimų amplitudė sumažinta bene perpus.

Apie patvenkimo žalą buvo kalbama dešimtmečiais, bet nedaug kas keitėsi.

Mokslininkai hidrologai, botanikai, ekologai modeliavo galimus pasikeitimus atsisakius nepasiteisinusio vandens lygio reguliavimo, prieš dvejus metus parengė rekomendacijas dėl tolesnio ežero tvarkymo. Padaryta išvada, kad natūraliai svyruojantis vandens lygis turi padėti ežerui savaime lengviau apsivalyti nuo dumblo sankaupų. Ežero vandens lygio, kaip ir pelkių atkūrimo, darbai numatyti rezervato tvarkymo planuose.

Jau šį rudenį Žuvinto ežero vandens lygio šliuzas regulatorius ant Dovinės upės bus rekonstruojamas į vandens slenkstį su specialiu žuvitakiu. Kitąmet melioracijos kanalus aukštapelkėje blokuosime specialiais užtvaramis, kurie sulaukys vandenį ir padės išsaugoti natūralų hidrologinės pelkės režimą.

- Kokios naudos žmonėms atneša tokie projektai?

- Akcentuodami tik naudą gamtai, nebūtume teisūs. Amalvo ir Žuvinto pelkių atkūrimo projekte gamtosaugininkams rūpi ir vietos žmonių interesai. Vien Amalvo polderių pievų tinkamas naudojimas padės išvengti labai intensyvios durpžemių degradacijos.

Juk ariant perdžiūvusius durpžemius kasmet susiskaido ir išnyksta maždaug 5 centimetrų paviršinis dirvos sluoksnis. Maksimaliai drėgnas dirvožemis ne vegetacijos laiku sudarys pakankamas galimybes ūkininkauti pievose ilgus dešimtmečius.

Atkurdami Amalvo aukštapelkę, tikimės atkurti ir ten buvusius spanguolynus. Lankytis ir uogauti toje pelkėje nedraudžiama. Dovinėje žemiau įrengiamo slenkščio suprojektuota maudymosi vieta. Prie Amalvo ežero atsiras apžvalgos platforma turistams.

- Koks stambiausias projektas pinigine išraiška ir darbų apimtimi per pastaruosius penkerius metus įvykdytas ar dar vykdomas rezervate?

- Nuo 2004-ųjų iki šiol visuose penkiuose šalies rezervatuose vykdomas daugiau kaip 3 milijonų JAV dolerių vertės per Pasaulio aplinkos fondą finansuojamas projektas dėl biologinės pelkių įvairovės išsaugojimo.

Žuvinto biosferos rezervatas per šį projektą įsigijo amfibiją pelkėms šienauti, herefordų jose ganyti,

įrengta dalis gamtos tako į Žuvinto ežerą, lankytojų centras, parengti techniniai projektai rekonstruoti užtvankas.

Kalbėjosi Alma Mosteikaitė

Šaltinis: „Alytaus naujienos“